СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 122. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 27. травня 1931. VOL. XXXIX. No. 122. Jersey City, N. J., Wednesday, May 27, 1931. THREE CENTS.

НЕ ПІДВИЩАТЬ ПОДАТКІВ ПЕРЕД ПРЕЗИДІЯЛЬНИМИ ВИБОРАМИ

ВАШИНГТОН. — Вашингтонська адміністрація має до діла з величезним буджетовим дефіцитом, який можна би покрити хіба новими податками. Та уряд не хоче прийти з таким предложенням перед конгрес, який зійдеться у грудні, бо нові податки мали би поганний вплив на вибори на президента. Тому догадуються, що податки будуть таки підвищені, але аж по президіяльних виборах.

ПОЛЯКИ НАПАСТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ ЩЕ Й В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Перед магістратським суддею відбулася розправа проти Українця Евгена Скоцка, студента з краю, котрого приарештували лідери польського походу, який переходив останньої неділі біля української кат. церкви на семій улиці.

Закидували Скоцкому, що він нібито плюнув на польський і американський прапори, які несли польські скавти і Соколи.

Обжалованого боронив наш молодий адвокат, Михайло Пізнак, котрий назвав обжалування звичайною напастю, такою, якої допускаються Поляки на Українцях на Західній Україні, яка опинилася під Польщею.

Судця, вислухавши свідків, звільнив обжалованого и на домагання адвоката Пізнака заборонив польським лідерам робити походи біля української церкви з музиками і галасом, бо це провокує Українців.

ВІДМОВЛЕНО ПАЦИФІСТАМ ГОРОЖАНСТВА.

ВАШИНГТОН. — Супрім Корт відмовив горожанства д-рови Доґлесови Мекінтошови і Мисс Мері Еврил Бленд на тій підставі, що вони не хотіли присягнути, що боронитимуть Злучені Держави враз потреби зі зброєю в руках.

Рішення Супрім Корту є остаточне. Д-р Мекінтош є професором теольоґії в Ейльськім університеті, а Мисс Бленд буле підчас світової війни сестрою милосердя і працювала на фронті. Д-р Мекінтош заявив, що він боронитиме Злучені Держави тоді, коли вважатиме в своїй совісти, що Злучені Держави заступають слушну справу, а Мисс Бленд заявила, що вона на випадок війни могла би тільки служити як сестра милосердя.

Пять голоів було за здержання надання права горожанства, а 4 голоси за надання. До тих, що заявилися за надання горожанства, належав президент Супрім Корту, Чарлз Гюз, котрий твердив, що годі вимагати присяги боронити Злучені Держави зі зброєю в руках від тих, що стають горожанами, коли такої присяги не вимагає конституція, ні не складають її навіть ті, що стають урядовцями Злучених Держав.

СТАВЛЯТЬ ҐОВЕРНОРА ПІД СУД.

НЕШВИЛ (Тенесі). — В палаті послів внесено резолюцію, в якій домаґаються назначення комінету з 5 осіб, котрий провірив би домагання комісії, яка розсліджувала діяльність ґовернора Гортена й домагалася його усунення за те, що він є причиною банкроцтва 4 банків.

ГУВЕРОВІ ПСИ КУСАЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Коли Миссис Гувер висіла з автомобілю в Репіден, висів з нею Шемрок, ірляндський пес, і кинувся сейчас на моряка й покусав його в ногу.

НОВІ ХАБАРНИКИ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних обжалувала за хабарництво Ірвінґа Клайна, суперінтендта „Квінс Гайвей Бюро", і Фредерика Шепґерда, інжиніра, котрий мав нагляд над дорогами в дільниці Квінс. Обох їх обжаловують, що як публичні урядовці побирали хабарі та фальшували грамоти.

ВЕТЕРАНИ ДАЛІ ПОЗИЧАЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Досі виплачено ветеранам титулом позичок $730,000,000. З днем 9 травня було ще коло 40,000 неполагоджених аплікацій, а нові ще далі напливають. Увесь видаток на ветеранські позички виноситиме цілком певно який білїон долярів.

НУЖДА ПРИЧИНОЮ ВБИВСТВА ДІТЕЙ.

СЕН ФРЕНСИСКО. — Перед судом відповідала за вбивство двох власних дітей, Патриції, літ 8, і Роберта, літ 6, Миссис Берніс Фолі, яка підчас зізнань зімліла й треба було її вивести з салі та перервати наради.

Лікар ствердив, що Миссис Фолі є цілком виснажена наслідком злого відживлення і нервового виснаження. Фолі подала в суді, що вона вбила свої діти, бо не могла довше глядіти на їх нужду. Сама вона кидалася до океану, щоби втопитися, але її виратували.

РОЗДУМУВАННЯ СТАРОГО ОПТИМІСТА.

НЮ ЙОРК. — Адольф Левисон, літ 82, філянтроп, твердить, що він був за свого життя свідком не одної економічної депресії. Він вірить, що й ця яку тепер переживаємо, вкоротці перейде, та зачнуться нові, кращі часи.

На запит, що треба робити, щоби чутися в житті щасливим, відповів: Треба людям служити і бути для них ввічливим.

ЩЕ ОДИН ВИПАДОК ПРОМИСЛОВОЇ ШПІОНАЖІ.

В Ахен арештували інжиніра Пеша за те, що він видав совітам тайну фабрикації спеціяльного скла. Поліція сконфіскувала дуже обтяжуючий матеріял. Пеш передав совітській промислово-шпиґунській організації, якої центром являється совітське торговельне заступництво в Берліні, проби спеціяльного скла. Росія має особливий інтерес на цім склі, бо закуповує його кождорічно за великі суми.

СПІР ЗА КЛАДОВИЩЕ НА ЗНЕСІННІ.

Маґістрат Львова хоче забрати кладовище (2 морґи) на свою власність, обчисливши, що потягне з нього прибутки в сумі 2,000 зол. річно. Дотеперішній заряд кладовища з 1820—1912 і 1912—1912 рр. мала гр.-кат. церква св. Вознесення в Знесінні. Більше як сто літ уживала, адмініструвала і брала доходи з кладовища гр-кат. церква, а маґістрат заявив після прилучення громади свої претенсії. Вивязався спір, який опиниться в суді.

ПОВСТАННЯ НА КАВКАЗІ.

Берлінський „Форвертс" повідомляє, що селянські повстання на Кавказі виникли з причини насильної колективізації. Число узброєних селян досягнуло вже двох тисяч. В Азербейджані оперують 6,000 повстанців. Повстанці мають скоростріли і дві гармати.

ЗАПОВІТ РЕПУБЛИКАНЦЯ.

Визначний еспанський письменник, Бляско Ібанес, що помер кілька літ тому, лишив в своїм заповіті застереження, щоби лежав у гробі в Франції, в Ментоні (де мав свою віллю), аж до часу, коли в Еспанії ніодин король не буде панувати. Тепер, коли Еспанія стала републикою, пропонують згідно з бажанням письменника перевезти його тіло на батьківщину. Його поховають імовірно в рідній Валенсії, де він уродився, яку залюбки змальовував і де оснував перший соціялістичний часопис, який досі є одним з найбільших еспанських часописів. Тут теж сидів він у вязниці за революційну діяльність.

ЩО КАЖЕ ВБИВНИК ІЗ ГОРОДКА.

Як ми вже повідомляли, поліція арештувала Михайла Мозола, що вбив у Городку біля Львова 30-літню купчиху Файту Зісман. Вбивник — син заставського війта та власника олійні. Батько ручив був усім своїм майном, що син невинний і поліція була випустила сина, а арештувала трох нотованих злодіїв. Мозол думав, що він уже безпечний і став видавати дрібні гроші, а навіть міняв. Тоді поліція прийшла арештувати його. Михайло Мозол спав саме на стриху, а як побачив поліцію, викинув гроші в хустці на подвіря, де була його сестра. Сестра передала гроші батькові, тай жінці, що саме зодягалася. Поліція перевела ревізію. Вбивник каже, що не хотів Зісманову вбити, лише ограбити. Купчиха пізнала його, тоді завдав їй 21 ран кинжалом, переробленим з австрійського баґнету, потім висипав мішок цибулі та зґорнув у нього всі дрібні гроші, які були в шуфляді, себто 80 золотих.

УКРАЇНСЬКА РАДІО-ГОДИНА.

В четвер, 28 травня, від години 8.15 до 8.45 вечером з нюарської стації W. A. A. M. Український Хор під проводом професора Ю. Кириченка виконає слідуючу програму:

Віє вітер, А. Кошиця; Гандзя, Давидовського; У полю береза, А. Кошиця; На улиці скрипка грає, А. Кошиця; Скрипка сольо, виконає В. Трохимчук; Зпід гір, зпід долин, К. Стеценка; Щедрик, М. Леонтовича; Ой видно село, Ярославенка; Задумала стара баба, Ю. Кириченка; акомпаніямент на пяні, Марія Савіцька.

ПОВОРОТ ПРОФ. БІРЖИШКИ З АМЕРИКИ.

Дня 2. травня вернув на Литву голова „Комітету для Визволення Вильна" проф. М. Біржишка по чотиромісячнім побуті в Америці. Поїздка проф. Біржишки в Америку мала в першу чергу зложення подяки численній литовській еміґрації за їхню матеріяльну та моральну поміч при відзисканню литовської державної незалежности. В численних рефератах та доповідях старавсь проф. Біржишка представити теперішнє політичне положення на Сході Европи та зясувати те завдання, яке стоїть ще перед литовським народом та його еміґрацією в Америці. В часі своєї поїздки по Америці мав він теж нагоду стрінутися з представниками української еміґрації та порушити цілий ряд питань на тему литовсько-української співпраці на Американському терені для добра обох народів.

АРЕШТУВАННЯ ОФІЦИРА.

Цими днями арештували в Букарешті четара Думітреску, тому, що він здефравдував 1000 кільограмів алюмінію і 500 кільограмів мосяжу зі складу державної аеронавтики. Арештованого вислали до Жілави. Слідство провадить королівський комісар воєнного суду.

ШІСТЬ ПРИСУДІВ СМЕРТИ.

Перед московським судом відбулася кілька днів тому розправа проти 16 селян з села Турмасів, московської ґубернії. Її судили за те, що вони критикували колективізацію і ворожо ставилися до неї. Московський суд засудив 6 підсудних на кару смерти, інших на кару вязниці по 10 літ кожного.

ГРАБІЖ ЗЕМЛІ.

В соймовому звідомленні польського міністра Козловського подано, що на протязі останніх дванацяти років розпарцельовано в сучасній Польщі 1,918,511 гектарів землі, з того урядом 668,349 гектарів, а решту приватними польськими установами. У звіті не подано, скільки тих парцель припадає на українську територію, та по нашим підрахункам розпарцельовано там рівно один міліон гектарів землі, наділюючи нею спроваджених польських кольоністів та осадників. В цьому році призначено до парцеляції та дальшої кольонізації західно-українських земель 62,000 гектарів ріллі. Українське переселене й спавперезоване село, якому отак зпід рук грабіжницька Польща забирає варстат праці, від користування з усіх тих парцеляцій майже цілком виключене.

ПОМЕРЛИ ВІД ЛЯЦЬКИХ ПОБОЇВ.

В Мозолівці, пов. Підгайці, помер від осінних ляцьких побоїв Микола Фірман, а в Добромилі, пов. Яворів, Петро Драґан.

ПРОТИ ХРУНІВ.

В селі Підмонастирцях, пов. Бібрка, забив хтось вистрілом з рушниці війта Івана Кравця, що пропаґував — подібно як українські католики — ідею „вспулжиця". Арештовано трох сільських хлопців, підозрілих в цьому нападі. — В селі Черчу, пов. Роґатин, хтось підложив динамітовий набій під хату місцевого хруня й аґітатора пілсудчиків. Набій експльодував, але великої шкоди не зробив. — В Кораблищах, дубенського повіту (на Волині), українські „вивротовци" з пімсти на політичному тлі підпалили господарські забудовання Франца Омельчука, „умірковaного та льояльного русина", котрий належить до хрунівської організації Певного і товаришів. В часі пожару мешканці Кораблищ враз із солтисом відмовили своєї помочі в ратунковій акції.

ІНКВІЗИТОРИ ПРИ РОБОТІ.

Після вандальських погромів у Східній Галичині осінню минулого року, зачали оживлену інквізиторську діяльність польські суди. В численних місцевостях переведено цілу низку протиукраїнських політичних процесів, здебільшого з жорстокими присудами. І так нпр. засуджено в Самборі семинариста Ів. Даньківського і селянина П. Семкова на кару по 4 роки тюрми, а селянина І. Ілечка на 2 роки — усіх за „державну зраду". У Львові присуджено селянинові Савчукові 6 років, а Г. Байді й О. Максимові по 5 років вязниці — за підпал панських стирт. В Чорткові М. Чорненького й М. Кузмяка на кару по 4 роки, Ю. Думного, О. Ганкевича і Л. Прокоповича по 1 р. З політичних діячів покарано б. посла І. Блажкевича й б. сенатора Ю. Татомира, обидвох шестимісячним арештом. „Дрібні" присуди, головнож на молодь за приналежність до пластової організації, йдуть у сотні!

ЗА ДНІСТРОМ.

З Тягині доносять: В селі Городськая (на Україні) запримічено, що від кількох тижнів уже не дзвонять дзвони в свята. Хрести з церкви зникли. З села Ташлик було чути вже кілька разів розпучливі крики. В ночи на неділю видно було в ріжних місцях села великі світла. Думають, що совітські власти перевели там масові арештування.

ПРОЦЕС ПРОТИ ШПИГУНІВ.

В Букарешті почався процес проти учасників шпигунської організації, яку викрили минулої осени. Вступ до салі має лише родина обжалованих. На лаві оскаржених є 38 підсудних, а 47 членів цеї організації втекли за кордон. Розпочалося відчитування акту оскарження, який обнимає 250 сторінок друку. Оборона буде жадати покарання шпиґунів на основі старого закона проти шпіонажі, тому, що цей закон передвиджує лише 5 літ вязниці, а новий закон передвиджує 15 до 20 літ вязниці. Процес потріває три дні.

БОЛЬШЕВИЦЬКА „ПАЦИФІКАЦІЯ" ФІНЛЯНДЦІВ У РОСІЇ

МОСКВА (СССР). — Заступник комісаря закордонних справ, Крестінський, передав фінляндському послови відповідь на протест фінляндського уряду проти переслідування фінляндських меншин у Росії. Большевицька відповідь разом з тим є протестом проти втручання Фінляндії в російські внутрішні справи.

Большевики в своїй ноті говорять, що Фінляндія старається піддержати своїм протестом куркулів, проти яких бореться радянський уряд. На закінчення большевики говорять, що вони точно виконують умови мирового договору з Фінляндією, по якому певні права фінській меншости в Росії забезпечені. Тому Фінляндія не має ніякого права тепер протестувати, тим більше, що справа трактування Росією своїх національних меншин є її внутрішня справа.

ШУКАЮТЬ ПОРАТУНКУ В ДОМАШНІМ ВИРОБНИЦТВІ.

МОСКВА (СССР). — Нарешті радянський уряд зрозумів значіння дрібного домашнього промислу, або так званого „кустарного" виробництва. Тепер Росія знову стоїть перед такоюж зміною, яку впровадив у 1921 році Ленін, установивши в Росії Нову Економічну Політику. Радянський уряд рішив усіми способами полекшити умови домашнього виробництва, вперше чергу зменшивши податки на домашні вироби.

Не зважаючи на те, що уряд твердить, що російська промисловість тепер уже вища ніж вона була в 1913 році, всеж задовольнити потреби російського населення вона не встані. Тому тепер у Росії така економічна ситуація, при якій, хоч і нема голоду, ніхто не може дістати собі в належній скількости харчів та всього іншого, чого люди потребують у звичайнім життю.

МРІЮТЬ ПРО ВІЙНУ.

ЛОНДОН (Анґлія). — На 63-тім кооперативнім річнім конґресі представник большевицької кооперації, Ґінцбурґ, заявив, що капіталістичний світ готується до війни з Росією, бо не бажає успішного закінчення пятилітки. Ґінцбурґ говорив, що теперішній експорт з Росії значно менший від експорту довоєнного, а всеж у капіталістичних державах кричать про російський „домпінґ", примусову працю й т. п.

Ґінцбурґ каже, що це ніщо інше, як підготовка громадянської опінії до майбутньої війни проти Росії, яку тепер хочуть представити як страшну економічну загрозу всьому світови.

В КИТАЮ КИПИТЬ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Нанкінський уряд розпочав воєнні операції проти повстанців у районі Кантону, а також операції проти ріжних бандитських відділів, що тероризують окремі провінції Китаю. Війська нанкінського уряду стараються тепер захопити стратеґічні пункти, щоби потім розпочати ширшу воєнну акцію проти своїх противників.

Націоналістичний уряд також занепокоєнний повідомленням з кордону Тибета, що в Чехванську провінцію з Тибета прорвалося кілька відділів тибетської кінноти. Очевидно, тибетський ляма, користуючися заворушенням і ослабленням уряду в Китаю, задумав захопити собі погранична з Тибетом китайські землі. Вже кілька тисяч тибетської кінноти трома шляхами вломилися на територію Китаю.

ВІЙНА З ПОРТРЕТАМИ ОЛЕНИ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Після того, як оголошено декрет про позбавлення членства королівської родини розведеної жінки короля Кароля й матері наслідника престола, Михайла, Олени, розпочалося нищення її портретів скрізь, де вони лише були виставлені.

Бувша королева Олена отримала кілька тисяч телеграм співчуття від багатьох румунських визначних діячів, які висловлюють свою льояльність матері бувшого й будучого короля Румунії, Михайла.

НЕПЕВНО З КОРОЛЯМИ В ЕВРОПІ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Після упадку монархії в Еспанії Европа приглядається пильно подіям, які відбуваються в інших монархіях Европи, а особливо на балканськім півострові. Вперше чергу не відомо, як довго ще проживе та прокоролівствує албанський король Зоґа. Девятьсот Альбанців свого часу поклялися поповнити на нім кровну пімсту. Тепер местники переслідують Зоґу на кождім кроці його життя. Вони вже зробили кілька невдалих замахів на нього.

Король Югославії, Олександер, має в себе ситуацію подібну до еспанської перед упадком диктатури Прімо де Рівери. З упадком диктатури дуже можливий упадок і самого короля. В Румунії ще й досі ситуація невияснена й годі сказати, що станеться там з владою Кароля. Таксамо й болгарський цар Борис має великі клопоти зі своїми урядами. Лише популярність його в народі ще ратує престол для нього.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиґі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛІҐА Й „ПАЦИФІКАЦІЯ"

Як вже від якогось часу заповідалося, травневе засідання Ради Ліґи Націй не принесло Західній Україні за масові польські звірства належної сатисфакції. Ліґа займалася справою Галичини лишень дуже коротко. Займалася справою на тайному засіданню комітету для національних меншин, до якого між іншими відослані були петиції Українців з польської окупації. Протоколу з сих засідань нема, а є тільки короткий урядовий комунікат, виданий комітетом по замкненню тайного засідання.

З комунікату видно, що справи українських жалоб на „пацифікацію" не розбирано, бо на спізнені українські жалоби наспіла від польського уряду відповідь зі заявою, що польський уряд думає добитися до угоди з Українцями. Комітет національних меншин, видно, дався зловити на сю польську заяву про польське бажання угоди та видно не хоче робити нічого, щоби тій угоді перебити. Комітет Ліґи навіть пробує тій угоді пособити в сей спосіб, що радить Польщі відкликати всі ті умови, які Польща поставила Українцям, а які Українці відмовилися приняти. Комітет меншин каже Польщі дати Українцям такі умови, які Українці могли би приняти. Коли Польща сього не зробить та до угоди не доведе, то Ліґа буде примушена взяти українські жалоби під розгляд.

Рішення Ліґи, що правда, критикує Польщу за її ведення угодових переговорів. Воно понижує Польщу вже самим навчанням держави, як мається вести переговори. Все таки від того, що Польща дістала тут синяка, Українцям не лекше. Жертви „пацифікації" сатисфакції не мають, шкоди їм не повернено, злочинців не осуджено.

Справу відложено посередно через угодові переговори, які повели українські угодовці. Сими переговорами українські угодовці дали Полякам в руки оружа проти Українців перед Ліґою: переговори Поляки вжили на те, щоби показати перед світом, що польсько-українське непорозуміння Поляки зможуть полагодити в краю самі, без вмішування зовнішного світа. З комунікату ясно, що ходить тут о переговори проводу УНД-а.

Комунікат Ліґи ставить угоду як найближчу точку й перед Поляками й перед УНД-ом. Та сим нам нічого себе дурити, бо до такої угоди не прийде. Полякам ходить тільки о замилення світови очий, що їм ходить о угоду. Поляки не угоди хочуть, а винародовлення Українців.

СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

(Матеріяли, надіслані з краю).

(3)

(Докінчення)

З наукових інституцій, крім згаданого вже Т-ва ім. П. Могили, належить підкреслити значіння **„Нукового Товариства ім. Шевченка"**, заснованого в 1873 р. на взір західно-европейських академій наук. Наукову працю ведуть в трох секціях Т-ва, а вислідом праць є около 500 випусків. Бібліотека т-ва числить понад 100 тисяч томів. Членами Т-ва є не лише українські учені, але також і заграничні як Charles Segnobos (Paris), Alfred Jensen (Stokholm), R. F. Kaindl (Graz), E. Bernecker (Muenchen), V. Jagic (Wien), J. Polivka (Praha) й і инші. В 1922 році перевела поліція ґрунтовну ревізію, а по відході її вибухла бомба поруч відділу рукописів і стародруків. На щастя удалося огонь погасити і запобігти пожарови бібліотеки і музею.

Щоби зберегти скарби національної культури, Українці створили власними силами кілька музеїв. З них на перше місце вибивається **Музей ім. Митрополита Шептицького,** оснований в р. 1905. Має він відділ рукописів, стародруків, архів історичних портретів, старої зброї, археольоґії, нумізматики і етноґрафічних збірок. Найстаршим музеєм є **Музей Ставропіґійського Інституту,** що повстав 1885 р. з експонатів церковно-археольоґічної виставки з нагоди 300-літнього ювилею заснування Ставропіґійського Інституту. В 90-их роках мин. століття засновано музей Наукового Т-ва ім. Шевченка з відділами етноґрафічним, народного мистецтва і виробництв, ґалерію образів і портретів сучасних малярів. Вкінці треба згадати Музей ОО. Василіян, цінний археольоґічними збірками.

Крім цих наукових установ мають Українці цілий ряд товариств наукових, фахових і т. п., що мають завдання будьто наукову працю фахову, будьто її популяризацію, будьто працю теоретичну, бутьдо практичну, залежно від умов **суспільного життя.** Всетаки всі ці установи й товариства мають одну спільну ціху, а саме: **вони вдержуються жертвами українського народу, без державної підмоги чи субвенції.** Згадаємо лише важніші з них: „Українське Лікарське Т-во", „Українське Технічне Т-во", „Взаїмна Поміч Українського Вчительства", „Т-во Прихильників Освіти", „Українське Т-во Допомоги Інвалідам", що заопікувалося українськими інвалідами з українсько-польської війни і виплачує їм поверх 150 тисяч зол. рент і підмог (річно), „Українське Краєве Т-во Охорони Дітей і Молоді", „Народня Лічниця", кільканацять „союзів" фахово-станових, дуже діяльну орґанізацію українського жіноцтва „Союз Українок" і вкінці Т-во протиалькогольне „Відродження", що в короткому часі відмолодило передвоєнну орґанізацію і заложило 11 філій і 78 протиалькогольних кружків, та вже довело до того, що понад 400 громад дорогою плебісциту заборонили продавати в селі алькоголь.

З уваги на важність фізичного виховання і спорту не занедбали Українці і цеї ділянки, получивши її на селі з боротьбою проти вогню. Але якраз на цій ділянці трапляють Т-ва **„Сокіл"** та **„Луг"** на найбільші труднощі зі сторони адміністраційних властей. „Сокіл" числить около 30 тисяч мущин і 9 тисяч жінок, а популярніший „Луг" заснував на протязі 5 літ 1,046 **кружків,** тобто около 40,000 луговиків, з чого влада розвязала до 1930 р. — 349 кружків, а в 1930 р. около 100; процес розвязування йде дальше, бо влада бачить в пожарних товариствах „військову орґанізацію", і з загального числа заложених кружків лишається покищо ледви половина.

б) Господарські установи.

На північно-західних українських землях панують величезні матеріяльні злидні, бо 86.4% всього населення живе з хліборобства, а крім того поміж українським селянством помічається неймовірне малоземелля та беземелля, бо значна частина землі є в руках великих дідичів. Так около 6 міл. гектарів землі знаходиться в руках великої посілости (з того лише 180 тисяч в українських руках), а в посіданні дрібних господарств, яких нараховується понад 1.25 міл., є всього 8.2 міл. гект. На 1 квадр. км. припадає рільничого населення в Галичині 96 осіб, на Волині 65, Поліссі 24, Підляшу і Холмщині 56 (в Німеччині 33, Франції 35.5, Данії 34.1). Українці мають перелюднення рільничого населення, якого життева стопа не відповідає мінімальній стопі робітника в Польщі.

Галичина висилала перед війною около 300 тисяч на сезонову еміґрацію, а пересічно 47 тисяч за море річно. Тепер це устало, а збільшене населення мусить мати тим більший споживчий дефіцит, або тим нижшу стопу життеву. Болючо дається відчувати брак українських рільничих шкіл. Крім одної приватної школи в Милованні, веденої „Просвітою", на яку міністерство дало 15 тисяч зол. субвенції, Українці не мають державних українських шкіл.

Цілу рільничо-фахову освіту перебрав на себе **„Сільський Господар".** Як станова хліборобська орґанізація українського рільничого населення змагає „С. Г." при допомозі своїх філій і кружків та шляхом співпраці з копеaccording установами до піднесення добробуту через поширення фахової освіти, піднесення рільничої культури, закладання взірцевих господарств, городів, садів, досвідних стацій і т. д., уділює помочі і поради в ріжних господарських справах й боронить інтересів селянства перед властями. На працю видало Т-во в 1927/29 — 403,804 зол., 1928/29 — 691,206 зол., від 1. VII. 1920 до кінця 1930 — 912,070 зол.

Товариство мало: в р. 1927 15 аґрономів, 52 філій, 112 кружків; в р. 1928: 35 аґрономів, 74 філій, 540 кружків; в р. 1929: 42 аґрономів, 84 філій, 1,045 кружків. В 1929 р. змінило Т-во свій статут відповідно до змінених обставин. Львівське і станиславівське воєвідство приняло його до відома, але тернопільське відкинуло його і тим утруднює працю на цьому терені. Окремі розпорядки адміністрації спиняють роботу на Волині. Всетаки мимо крізи в рільництві Т-во працює на власних фондах і допомозі українського народу, без державних субсидій.

В українськім економічнім житті **кооперація** відграє першорядну ролю. Перед війною було на Західній Україні 650 кооператив, з того в Галичині 557. По війні лишилася з них ледви 1/6 часть при житті. Проте скоро віджили не лише старі кооперативи, але закладаються нові, так що під кінець 1930 їх було **3,147.** На чолі кооперації стоїть **„Ревізійний Союз Українських Кооператив",** який є не лише ревізійною установою, але теж ідейно-орґанізаційним центром. Працю веде в кількох підвідділах, а саме: ревізійнім, орґанізаційнім, пресовім, статистичнім, правної поради й адміністраційнім. Річний буджет виносить тепер 300 тисяч зол., зложений членами кооперативами. В 1929 р. переведено 1504 ревізій. **Р. С. У. К. видає** „Господарський Кооперативний часопис", популярний тижневик і „Кооперативну Республику" — науковий місячник. Крім цього видає книжки про кооперацію, влаштовує курси тощо. Обєднює він: 1) кооперативи господарсько-споживчі, 2) міські споживчі, 3) господарсько-молочарські, 4) кредитові і 5) ріжні.

Подавляючу більшість, бо около 73%, з усіх кооператив становлять кооперативи господарчо-споживчі, поділені на три степені: III. степень — централя „Центро-Союз", II. степень — Повітові Союзи Кооператив і I. степень — **сільські кооперативи споживчі. „Центро-Союз",** як надбудова госп.-спожив. кооп., має в членах лище П. С. К. і ці кооп. I. степеня, де нема ще П. С. К. В 1929 р. мав „Центро-Союз" 62 членів ПСК. і гуртівень, що доставляли товарів до сільських кооператив. Власне майно виносило 1928/29 р. — 355 тис. зол. Союз має фабрику мила, орґанізує збут яєць за границю, доставляє членам крім споживчих товарів штучних навозів, рільничих машин і т. д.

Кооператив II. степеня, Пов. Союзів Кооп., було в 1928/29 39; вони доставляють товари сільським кооперативам, яких в 1931 числять 1861. Власне майно ПСК. виносило 1928/29 р. понад 1 міл. зол., торги 25.6 міл. зол. Крім торговельної діяльности працюють ПСК, на полі господарської орґанізації й освіти. **Кооператив III. степеня,** тобто тих, що доставляють консументови товари і скуповують від членів сільсько-господарські продукти до дальшої продажі, було в р. 1929—2881; з того у 2158 кооперативах було обєднаних членів 210,171, з чого 21,972 жінок; 91% членів є селяне, і то переважно, бо 87.3%, малоземельні, власники господарств до 5 ґа. Власне майно в 2,158 кооперативах виносило в 1929 р. 5,848 тисяч зол.; сума білянсова 14.3 міл., торги — (2,142 кооператив) 64.6 міл. зол.

В містах виконують те саме завдання **міські споживчі кооперативи;** в 1929 р. належало з них до РСУК 53 кооп. з 7,893 членами, 324 тисяч зол. майна, 4.4 міл. зол. торгів. Їх централею є **Народня Торговля,** перша споживча кооператива в Галичині (заснована 1883 р.), яка з незначного капіталу 648 австрійських ґульденів протягом 45 літ стала могучою установою. Війна заподіяла їй велику шкоду, всетаки має вона сьогодня 20 філій, з яких 9 є у власних домах, білянсової вартости около пів міл. зол., а в 1928/29 р. її торги виносили 16.4 міл. зол.

Найкраще розвиваються **молочарські кооперативи** з централею Маслосоюз; його власні фонди виносили в 1925 р. 9.2 тисяч, а при кінці 1930 р. — 313.3 тис. зол. В 1928 р. було госп. молочар. кооп. 302 з власним майном 1.3 міл. зол. Молочарські кооперативи доставили в 1824 р. до М. С. 41.5 тисяч кг., а в 1930 — 2.169 тис. кг. масла (торги виносили 12,218 тисяч злотих).

За границю вислано понад 812 тис. кг. масла, з чого бачимо, що М. С. звертає більшу увагу на внутрішній ринок. З первісного штабу 2 людей, теперішніх директорів, зросла львівська централя до 115 осіб, з чого з вищим образуванням є 30%, а з середнім около 40%.

В кооперативному рухові грали перед війною в Західній Україні першу ролю **кооперативи кредитові,** бо на 557 кооператив було 339 кредитівок. Мали вони около 5 міл. австрійських корон власного майна і 20 міл. вкладок, крім централі, яка мала понад 1 міл. кор. майна. Війна й інфляція знищила це цілковито. По війні зачинають кредитівки знов відживати, але щодо скількости вони мусіли уступити місце госп. спож. кооп. Теперішня централя кредитових кооператив, **Центро-Банк, мала** 1929 р. 549 членів, 376 тис. зол. майна, 1,227 тис. зол. уділених кредитів і 18 міл. зол. обороту.

В 1929 р. з 231 **кредитових кооператив** мали 201 кооператив 3.1 міл. зол. власного майна, 6.4 міл. вкладок і уділили 9.2 міл. зол. позичок. Фізичних членів мали около 75 тисяч осіб. Осібно належить згадати ще кооперативний банк **„Дністер",** з 876.7 тис. зол. власного майна, 1.9 міл. зол. вкладів, 38 міл. оборотів, 11,502 членів і 3.5 міл. зол. уділених їм кредитів.

Обмежуючися до цих цифер, з браку місця тяжко представити значіння кооперації взагалі, а кредитівок зокрема; зазначимо лише, що українська кооперація розвивається досить успішно. Цю обставину бере часто польський уряд як доказ, що — мовляв — Українці мають змогу розвиватися, як хочуть, ба що більше, покликуються на містичні міліони кредитів, які малиб іти з державного і польських банків в українську кооперацію і уможливлюють її розвій.

Так прм. політичний референт міністерства внутр. справ у розмові з заграничними кореспондентами про пацифікацію сказав, що українська кооперація дістала в 1930 р. — 46 міліонів зол. кредиту. Тимчасом навіть в 1927 р., коли ще П. К. О. давала кредит, то сума уділених кредитів виносила 888,046 зол. разом для всіх українських установ. В 1930 р. українська кооперація одержала 646,691 зол., а саме Банк Польскі дисконтував векслів на суму 572,344 зол. Банк Краєвого Господарства дав 5,208 зол. кредиту, і державний Банк Рольни уділив 74,377 зол.

Що сума 646 тисяч зол. при міліонових оборотах кооперації грала дуже підрядну ролю, про це не може бути двох думок. Українці не жаліють, що не дістали цих казочних 46 **міліонів** кредиту, бо бачать, що польській кооперації державні кредити на добро не виходять (пор. тижневик міністерства промислу і торговлі „Польска Господарча" з березня 1931), але вони опрокидують рішучо верзію, що українська кооперація тішиться такою кредитовою опікою зі сторони польського уряду.

При кінці згадаємо українську кредитову установу „Земельний Банк Гіпотечний" акційну спілку, що вже в 1910 р. розпочав свою діяльність і до війни уділив довгорочених позичок на суму 7 міл. корон, і мав підчас війни 5 міл. кор. акц. капіталу. Інфляція болюче йому пошкодила. Всетаки в 1925 р. мав банк 262 тис. зол. капіталу, а при кінці 1929 р. власне майно виносило вже 5,183,435 зол.

З уділених кредитів (1929 р. — 6.7 міл. зол.) користало головно селянство і кооперативи. Ця інституція, як одинокий великий український банк, має перед собою великі й важкі завдання до виконання, а головно помочи у відбудові знищених війною українських земель і поширити варстати праці селянства. Останнє завдання тим більше конечне, бо західно українські землі загрожає польська кольонізація, що

Д-р А. Т. Кібзей.

СПОМИНИ З ПОБУТУ НА УКРАЇНІ.

(16)

Пятий день у Київі.

В Окрінпектора Здоровля.

Згідно з тим, як ми умовилися з д-ром Ш., я скоренько на другий день, около 8-мої год. вранці, вже був у „Меддопомозі". Д-р Ш. ще й тепер радів нашим вчорашним проходом і без ніяких церемоній ми пішли до сусідного будинку, де міститься бюро Окрінспектора Здоровля (при вул. Рейтарській ч. 22). Ми вийшли на другий поверх і тут знову стрінулися з д-ром Р., котрий також дуже зрадів, побачивши мене. Ми поздоровились. Просили мене сідати й хвилинку зачекати, аж вони самі найперше зголосять мою візиту в Окрінспектурі. По кількох хвилях вийшли вони з кімнати окрінспектора Шрайбера і сповістили мене, що його самого нема, бо якраз мав виїхати на якесь урядове засідання чи нараду. Його місце заступала лікарка Бендарська (Жидівка-комуністка) й вона просила, щоб я увійшов до бюра, а вона радо займеться моею справою. Отже ми й увійшли до її урядової кімнати, що була — як звичайно — невелика, нечищена, непомяльована. В кімнаті був столик і кілька крісел. За столиком сиділа „товаришка" Бендарська, — жінка середнього росту, чорнява, з червоним лицем, довгим носом та в окулярах. Мене представили їй д-р Ш. і д-р Р. і в короткій бесіді сказали їй все, що могли та що знали про мене і просили, щоби вона допомогла мені звидіти деякі лікарські та наукові інститути. Бендарська дуже тим зацікавилась, а ще більше цікавило її, як я міг відважитися приїхати до Київа самий, без нікого, без ніякої делеґації. А говорила українською мовою не зле, хіба що тут, то там закидала російщиною та жидівським акцентом. Я з усмішкою оповідав їй, що хоч я й американський горожанин, то всеж таки я з українського роду тай говорю по українськи, їдучи до Київа, я чейже їхав до головного міста України. Почувши таке, Бендарська зробила квасну міну, тай я полапався, що встругав дурницю, бо неначе виспловідався перед нею, що я український націоналіст, а про таке большевикам говорити — то не лише гріх, але й каригідне... Тому я сейчас звернув розмову на що інше: зачав хвалити „Меддопомогу" та взагалі радянські орґанізації на медичнім полі й запевнив її, що я тим усім дуже цікавлюся й бажав би оглянути бодай кілька лікарень та клінік. Моя Еврейка також зрозуміла, о що мені розходиться й по короткій нараді заявила, що хоч я й не з делеґацією, то всеж таки вона не бачить причини, чому би я не міг побачити лікарні, інститути і т. і. І закінчила словами: „Чейже ви не контр-революціонер!" Я ще запевнив її, що я як лікар політикою не займаюся, а коли вона дасть мені дозвіл оглянути деякі інститути, лікарні, клініки і т. і., то за все те я буду їй дуже вдячний.

Справа була вирішена прихильно для мене. „Товаришка" Бендарська зараз подзвонила телефоном до лікарні „Українського Червоного Хреста", а відтак до лікарні Жовтневої Революції (передше Олександрівський Шпиталь), повідомляючи про мою візиту. Рівнож просила д-рів Ш. і Р., щоб вони — коли їм час на те позволяє — занялися мною та повели мене до тих інституцій.

Щоб не ґаяти багато часу, наняли ми якогось візника і всі три — себто я та д-ри Ш. і Р. поїхали до лікарні Українського Червоного Хреста (УЧХ).

В Лікарні УЧХ.

Я вже передше згадував, що лікарня Укр. Червоного Хреста — це неначе приватна лікарня (шпиталь) у Київі. Ті лікарі, що не мали заняття й котрим уряд не міг дати ніякої роботи з причини переповнення, зорґанізували ту лікарню на власну руку і повели діло так гарно й успішно, що не лише себе самих оплачували й кошти лікарні покривали, але ще й чистий дохід з того до державної каси віддавали.

Лікарня УЧХ міститься у триповерховім будинку при вул. Короленка, ч. 47. Є в ній около 100 ліжок для хорих. Тут працює більше число лікарів з ріжних областей медичної науки; є й відповідна скількість доглядачок для хорих (норси) і т. д.

Сама лікарня ведена дуже зразково (взірцево), санітарно, чисто.

Мене цікавили ріжні відділи, приміром відділ хірурґічний, обстетричний (поліжничий) медичний, та відділ ґінекольоґічний (жіночих хоріб). Всі ті відділи, з деякими незначними відмінами, є так само уладжені як в інших лікарнях в Европі чи в Амереці.

Один відділ мене цікавив найбільше. А був це відділ чи секція в ґінекольоґічнім крилі лікарні, де переводилися т. зв. в Америці „нелеґальні" операції — себто зігнаня плоду. „Бирт контрол" або обмеження чи контроля уродин в СССР переводиться тут цілком законно й — як це мені оповідали — ось в який спосіб:

Коли якась родина — себто чоловік і жінка в супружу — завважать, що жінка є вагітна й дочисляться, що більше дітей їм не треба, або взагалі, що жінка дітей родити не може, то така жінка зголошується до відповідного бюра при клініці чи лікарні й там кладе своє домагання на зігнання плоду. Її вислухується, списується з нею протокол і тоді оглядає її лікар один, а потім ще й інші два лікарі й вони разом видають дозвіл на операцію. Розуміється, що така пацієнтка мусить мати до цього відповідні причини, щоб дозвіл одержати, приміром: що вона хора на якусь недугу серця, яка могла би спричинити їй смерть при породі, або що супруги вже мають двоє чи троє дітей і зогляду на економічні обставини на більше потомства вони собі позволити не можуть, або що жінка замолода, малолітна і т. п. Ті причини звичайно дуже легко знайдуться, а коли при тім є ще якенебудь попертя від урядовців чи комуністичних старшин, то таким пацієнтам не ставиться великих труднощів до осягнення дозволу на зіґнання плоду й такі операції переводяться в Київі що дня в ріжних лікарнях. В більших лікарнях істнують навіть осібні відділи для таких жінок.

У лікарні УЧХ є осібна, велика саля для жінок, що на них доведено операції зігнання плоду. Я був у тій салі та оглядав около 20 прекрасних молодиць, які по операціях лежали в ліжках. Розуміється — вони не були хорі, а тільки лежали, бо звичайно — як говорив мені начальний лікар — держиться такі пацієнтки в ліжку від - до 4 днів, а відтак пускають їх до дому.

(Далі буде).

в перелюдненій країні може мати погані наслідки.

Парцеляція і кольонізація започатковані законом з 15. VII. 1920, доповненим 17. XII. 1920 та зміненим 28. XII. 1925. Кольонізація виступає у двох видах: а) військового поселення, б) цівільного поселення.

Військове поселення відбулося головно на Поліссі та Волині. До 1929 р. осаджено на Поліссі 1296, на Волині 3251, разом 4547 родин військових поселенців (після даних міністра Станєвіча — W. Staniewicz: Dwa lata pracy nad przebudową ustroju rolnego w Polsce 1928—29, w „Rolnictwo", t. II., zesz. 1—2, 1930 str. 68). Рахуючи лишень по 4 особи на родину, прибуло понад 18 тисяч польських жовнірів на 76,818 га. землі.

Про цівільну кольонізацію не маємо точних даних після народностей в поодиноких воєвідствах. Певним є, що т. зв. „новоутворені господарства" це були польські кольонії. Таких було 10,722, які осіли на просторі 81,520 га. Крім цього на ґрунті парцеляції землі припало місцевим римо-католикам (Полякам) 121 тис. га., тобто разом Полякам 279 тисяч га., а Українцям 311 тисяч.

Ці цифри належить уважати за правдиві лише під умовою, що наділи були однакової величини для обох народностей та що „місцеві" були ними фактично. Іншими словами, число 279 тисяч га. є мінімум землі відданої польським кольоністам.

Усі ці установи, Просвіти, Луги, Соколи, Кооперативи (останні хоч не оперують сотками мільонів) стали культурними й економічними центрами, довкруги яких твориться національна сила. Це двиґуни національного життя, що польському населенню й урядові стали ненависними, бо розвиваються без їх помочі.

Де тайна успіху українських установ, успіху, що викликує ще більшу ненависть у пануючої нації? Ніде інде, як у вмілому проводі й активности українських працівників. Найбільш активний український елемент повів ці установи, бо українській інтелігенції, якраз найактивнішій, був вступ до урядів і польських підприємств замкнений. Не диво, що люде меткі й енерґійні (з заграничними, в більшости, студіями) кинулися до праці і зробили з „нічого" „чудо".

В Поляків активний елемент потопає у бюрократії і приватних підприємствах, а культурно-освітні установи або не мають людей або згори засуджені серед українського населення на невдачу. Тож проти українських установ росла ненависть в міру їх розвою, ненависть, що проявилася в кличах: знищити, або „розвязати" їх, або підчинити під польську управу.

Все те й виявилося при т. зв. пацифікації, де нищено домівки українських читалень і кооператив хоч ці не могли „саботувати". І по пацифікації замикає влада „Луги", читальні („з браку домівки") й кооперативи під ріжними претекстами, але властива причина лежить в успіху цих установ без чужої помочі.

АМЕРИКАНСЬКА ЖЕРТВЕННІСТЬ, „ОБЄДНАННЯ" І „ДІЛО"

(Комунікат Обєднання за травень 1931).

В Комунікаті „Обєднання" за квітень, затитулованім „КУДИ ДІВАЮТЬСЯ ГРОШІ, ВИСЛАНІ ОБЄДНАННЯМ НА КРАЙ", дано відповідь львівському часописови „Діло" щодо його публичного запиту, на які потреби краю видало Обєднання „мало не 20,000 долярів протягом трох місяців".

Обєднання вичислило зібрані й вислані за той час жертви і зазначило, що з зібраної за листопад і грудень 1930 р. і за січень 1931 р. суми $24,076.06 вислано згідно з волею і призначенням американсько-українських жертводавців на боєву акцію $12,475, а решту на інші краєві цілі.

В своїм комунікаті Обєднання підчеркнуло, що „Діло" мусіло знати, куди ділися зібрані Обєднанням гроші, бож Обєднання друкує кождого місяця свої фінансові звіти, де точно вичисляє цілі, на які висилає жертви. Обєднання доказало, що, в противенстві до твердження „Діла", поза жертвами на боєву акцію жертвенність на інші краєві цілі за ті місяці не змаліла в порівнанню з іншими роками, а тільки зросла. А далі підчеркнуло, що „Діло" може бути проти збірки жертв на боєву акцію, але хай це виразно пише, а не нападає зза плота на Обєднання, удаючи, що не розуміє, куди це висилає Обєднання жертви, зібрані на боєву акцію. Обєднання візвало „Діло", щоби воно переконувало американських Українців, щоби вони не посилали на боєву акцію, коли воно є проти неї, та щоби явно заявило, чи воно є за реальну політику в виді угоди з Польщею. Бо коли „Діло" утотожнює себе з „краєм" і в імени його забирає голос, то тоді допервa можна би знати, яка є політична фізіономія „Діла", себто „краю".

„Діло" відповідає.

На цей Комунікат Обєднання відповіло „Діло" в ч. 103 з 12 травня 1931 р. статтею „АМЕРИКАНСЬКЕ „ОБЄДНАННЯ" І ПОТРЕБИ КРАЮ".

В першу чергу зазначимо, що „Діло" не передрукувало Комунікату Обєднання, отже в краю ніхто не здає собі справи з наслідків, які потягнув за собою виступ „Діла", а на які комунікат звертав увагу. Бо, як виказує фінансовий звіт за квітень, то по нападі „Діла" жертвенність на край спала відразу до такого мінімума, якого не було за час 8-літньої діяльности Обєднання.

Далі підчеркнемо, що „Діло" твердить, що воно „не закидало американській іміґрації, що її жертвенність зменшилася в найприкрішій для краю хвилі", але це годі погодити з його попереднім твердженням, коли писало, що йому „відомо, що доплив грошей з Америки до краю, всупереч його непомірним потребам і самій льоґіці фактів, — в останніх місяцях не зріс, а помітно зменшився..."

По тім сконстатованню приходимо до поодиноких домагань „Діла" в такім порядку, як вони поставлені:

Допомога „спацифікованим" установам і на села.

1) Далі подає „Діло" таке: „В нашій редакційній течці є ціла низка листів від ріжних українських установ та громадян у краю, які жаліються, що їх установа, повіт чи село в часі відомих осінних подій також зазнали, а тимчасом поміч з Америки, про яку стільки писалося і говорилося і на яку безпосередно інтересовані так дуже рахували, — до них не приходить. З деяких повітів, як ось з Підгаєччини, дістали ми навіть доволі точний список негайних і пекучих потреб наших людей та установ і одночасно з тим апелем до американського Обєднання, аби воно при розділі своїх збірок мало на увазі в першу чергу підгаєцький повіт, який, хоч найбільш потребуючий, досі про американську допомогу нічого не знає".

З того довідуємося, що в редакційній течці „Діла" є ціла низка листів, в яких жалуються установи і громадяни, що не одержують допомоги з Америки. Значить, редакція „Діла" мала письма „спацифікованих", благаючі о поміч, але їх держала в течці й доперва тепер згадує за них, себто дня 12 травня 1931 р., шість місяців пізніше, як переведено в Польщі „пацифікацію"! Редакція „Діла" не переслала тих листів до Америки, приміром до Обєднання, ні не подбала за те, щоби завязався в краю якийсь краєвий комітет допомоги „спацифікованим", хочби такий, які були в часі збірки на „Голодне Село" чи „Допомоги потерпівшим від повені". Воно на цього не зробила, прилюдно справи не видвигнула, до Америки не писала, а листи держала в теці, а тепер жалується, що з Америки так мало пішло жертв на допомогу жертвам „пацифікації"!

Питаємо: куди мало слати Обєднання й американські Українці свої жертви на допомогу „спацифікованим"? Чи може в тій справі вийшла яка відозва з краю, чи може заложився якийсь комітет, чи може Парляментарна Репрезентація відозвалася до іміґрації, УНДО чи хто інший? Ніхто! Ні одної відозви ми не одержали, ні одної адреси, куди висилати зібрані гроші. І тільки тому, що вичитали в часописах з краю, що Митрополит Шептицький держить у себе на лічению жертви „пацифікації", вислали ми зібрані на ту ціль гроші на адресу Митрополита. І тільки тому іміґрація не зложила більшої допомоги нещасним жертвам „пацифікації", що провід краю не змігся зорґанізувати якусь акцію, вибрати якийсь загальний комітет, який ратував би наші села хоч би так, як ратовано їх в часі голоду чи повені.

До Обєднання надійшли тільки два письма, а це від п. Олекси Яворського, посла до варшавського сойму, в справі допомоги Підгаєччині. Отсе письмо вислано до редакції „Свободи" з Варшави доперва дня 24 квітня, себто в місяць по нападі „Діла" на Обєднання, а одержали ми його 10 травня. Друге письмо надіслав нам п. Іван Даньків, урядовець Філії „Просвіти" в Підгайцях, в якім просить, як „спацифікований", о допомогу. Письмо вислане з Підгаєць 25 квітня, а одержало його Обєднання дня 12 травня.

Оті два письма, це все, що прийшло до Обєднання, і то прийшло в травні, коли вже збірка на „пацифікацію" перейшла. Ніяких інших письм, крім звичайних повідомлень та подяк, як от від комітету політичним вязням, з яким ми остаємо завжди в тіснім контакті, ми не одержали.

Хай же тепер „Діло" й краєвий провід запитають себе самих: де вони були, коли треба було орґанізувати поміч жертвам „пацифікації"? Чому вони не відозвалися до нас у слушний час, чому не подали, куди і кому посилати?

Ми тільки можемо заявити, що всі жертви, які були зложені на допомогу „спацифікованим", ми вислали дійсно до краю, на адресу Митрополита Шептицького.

Річ ясна, що ті жертви були би далеко більші, коли би з краю був хтось цею справою занявся, її зорґанізував і відозвався до американської іміґрації. Та край не зробив під тим оглядом нічого.

Це нас тут усіх дуже дивувало, а дехто підносив, що заляканий провід боїться взятися за таку „дражливу" справу, як орґанізація допомоги „спацифікованим". Та ми про це не писали, ні нікому не дорікали, а жертви збирали на власну руку далі, як могли і скільки могли.

Американські проектодавці й „Діло".

Пише „Діло", що одержало богато листів і з Америки в справі Обєднання і збіркової акції, в яких „критикують менше або більше гостро спосіб, у який розділює гроші Обєднання". „Діло" покликується навіть на п. Гарасима Ріля з Ню Йорку, котрий радить „зорґанізувати для розподілу жертв у краю Всенародній Комітет, до якого входилиб представники всіх національних партій, а коли це булоб неможливо, то такий Комітет повинен би складатися з кількох найвизначніших громадян, що мають довіря до загалу".

Так отже американські Українці мають отсе нагоду переконатися про те, якими це інформаціями користується „Діло". Воно говорить нам про голоси з Америки, яких ми тут не чуємо, яких тут ніхто не підносить. Воно покликується на якогось громадянина п. Гарасима Ріля з Ню Йорку, який, якщо він істнує, є цілком невідомою особою, ні з жертвенности на народні цілі, ні з громадянської праці, про якого навіть самі нюйорські Українці нічого не знають і якого імя не фіґурувало ніколи при ніякій народній роботі. І ось на таких інформаціях будує свої заключення найстарший український щоденник у краю. На таких критиках основує своє знання про відносини в Америці. І чи диво, що „Діло" не розуміє нашої іміґрації та що виступає проти Обєднання за розділ жертв, коли сама українська іміґрація поставила Обєднанню як вимогу висилати жертви тільки на ті цілі, на які йому призначено висилати і що воно по американським законам є зобовязане зробити.

Так, Обєднання обстоювало думку, що краще дати Обєднанню вільну руку при розділі жертв, бо воно краще знає, куди і скільки треба висилати жертв, але це не вдержалося й то тому, що ті, котрі тепер покликуються на „Діло" і виступають проти Обєднання, аґітували, що коли Обєднання буде мати вільну руку, то буде висилати тільки „панам від УНДА і „Діла".

Не використовувати фірми краю!

Далі „Діло" заявляє, що не може „зі зрозумілих причин" застановлятися над боєвою акцією, але додає, що „відношення до неї всіх відповідальних чинників у краю відоме". Іншими словами, „відповідальними чинниками у краю" закриває „Діло" своє неґативне становище до боєвої акції. Так хай буде, що хоч тим способом виплили ми вже на чисту воду.

Виходило би, що „боєва акція" — це не є акція „краю", бо „відповідальні чинники" і „Діло" є проти неї. І ось тому „Діло" закидає Обєднанню, що воно не повинно збирати на боєву кацію під фірмою „на потреби старого краю", бо під тою фірмою зібрані жертви „повинні йти виключно на видимі потреби цього краю".

„Діло" є далі проти того, аби те, що „збирається під фірмою на допомогу рідному краєві", потім ішло на якунебудь іншу ціль, яка не стоїть під контролею й управою відповідальних старокраєвих громадських чинників". „Не треба — пише „Діло" — використовувати фірми — от і все! Інакше повстають ріжні, дуже прикрі непорозуміння, жалі і нарікання".

От доперва тепер поставило „Діло" справу ясно. Тепер доперва знаємо, о що йому ходить. І чи не краще було поставити так справу відразу, замісць питатися Обєднання, куди ділося 20,000 долярів, коли їх Обєднання вислало туди, куди йому казали жертводавці? Бо чи Обєднання тому винне, що для американських Українців „боєва акція" є краєвою справою, що допомога письменникови чи журналістови в Празі, Відні, Парижі є теж „краєвою" справою, бо це є обняте соборницькою ідеєю українського іміґранта, який вчисляє у своїм серцю і розумі до „рідного краю" і тих, що змушені скитатися на чужині й там для нього працюють?

Та тепер, коли вже „Діло" так ясно спрецизувало своє становище до боєвої акції, фірми „рідний край" і кого й що можна під ту фірму підтягнути, то наша іміґрація займе щодо цього становище в свій час у зорґанізованій формі. Наразі Обєднання поступатиме далі так, як йому наказують ухвали Конґресів і статути.

Хто нарікав?

Пише „Діло", що „від кількох місяців ішли нарікання в краю на спосіб, в який Обєднання розділює американські жертви. З такими наріканнями приходили люди, зокрема представники ріжних наших установ, і до нашої Редакції". Це саме спонукало „Діло" до видвигнення цеї справи публично.

Поминаючи цілком невідповідний спосіб видвигнення цеї справи „Ділом", ми ще не можемо зрозуміти, чому ті установи не віднеслися до Обєднання, або прямо до іміґрації в Америці, або чому само „Діло" не подало, хто це нарікає. Чому саме треба було нападати на Обєднання, котре не може висилати тим установам ні більше ні менше, а тільки те, що саме громадянство зложило й вислати призначило.

„Діло" пише, що воно отими своїми увагами причинилося до „прочищення нездорової атмосфери, яка почала в краю витворюватися довкола американської збіркової акції", та що „Ділови не можна робити з того приводу „ніяких докорів".

Що в краю є „нездорова атмосфера", це є ясне, бож у здоровій атмосфері не міг би зродитися такий невідповідальний напад, якого допустилося „Діло" супроти Обєднання. Саме задля тої нездорової атмосфери в краю не можна було створити у своїм часі одного спільного краєвого комітету в справі допомоги „Голодному Селу", ні не можна було мати такого комітету для допомоги „Потерпівшим від повені", ні не було спільности при попередних виборах і в інших випадках. Задля краєвої нездорової атмосфреи дійшло недавно до компромітуючих нас пертрактацій з польським урядом тоді, коли справа наша була трактована на міжнародній арені. Ота нездорова атмосфера навіть не дала створити якогось краєвого комітету для ратування „спацифікованих"; вона навіть нищить своїми нерозважними політичними скоками той престіж, якого добилася наша справа, окуплена „спацифікованими" українськими жертвами.

Так, це правда. Але при чому тут Обєднання й українська іміґрація в Америці? Хай „Діло" бичує тих, що спричинили „нездорову атмосферу" в краю, а Обєднання і українська іміґрація в Америці тут ні при чому. І чи це є спосіб лічення „нездорової адмосфери", коли нападається на ту інституцію, яка ратує Рідний Край?

Як розділювати зібрані гроші?

„Діло" подає далі, що само Обєднання „стануло свого часу на становищі, що не може давати гроші відповідно до того, на що кожний жертводавець свій даток призначив, бо це справа громадська і мусить бути вона громадськи вирішена, себто зібрані гроші мають бути розділювані згідно з потребами ріжних цілей і відповідно до певної грошевої політики збіркової установи".

Такої офіціяльної заяви Обєднання досі не було. І не може бути, як довго жертводавці будуть пересилати до Обєднання жертви на означені цілі. Обєднання має вільну руку тільки щодо народного податку і тих жертв, яких ціль не є означена. Жертви ті малі й вони служать на ріжні дрібні допомоги музеєви, захоронці, письменникам і т. п. Але й щодо тих цілей то є певні директиви Конґресів.

Але ми витаємо „Діло", коли воно пише, що „збіркові гроші, збирані на потреби старого краю, повинні бути розділювані при рішаючому голосі відповідальних старокраєвих українських чинників, які найкраще знають і єдино компетентні забирати голос щодо краєвих потреб".

Просимо Рідний Край: створіть таке авторитетне тіло! Зєднайте до купи принаймні радикалів, УНДО, Католицький Союз і ґрупу еп. Хомишина, створіть одну централю принаймні для гуманітарних і культурних цілей, а тоді самі розвяжете питання „фірми краю".

Зібрані на „боєву акцію" гроші відослало Обєднання туди, куди собі жертводавці бажали. „Діло" каже, що ті жертви не були вислані „на край". Знову ті, що висилали на „боєву акцію", є того переконання, що те, що розуміє „Діло" під краєм, вони уважають „нездоровою атмосферою", яка може нас у кождий час скомпромітувати і зробити нашу справу на Західній Україні внутрішньою справою Польщі. І тому, коли приходиться їм застановлятися, що робити з „нездоровою атмосферою" і „боєвою акцією", посилають одну частину, щоби піддержувати інституції, які занечищує „нездорова атмосфера", а разом з тим і допомагають „боєвій акції" з вірою, що скільки вона не мала би хиб, вона не є гіршою від „нездорової атмосфери".

Обєднання й Рідний Край.

А Обєднання приглядається з Америки „нездоровій атмосфері" й боєвій акції й не замикає очей на промахи як одних так і других, але їх не підчеркує, щоби не відкопувати жертвенности на край, щоби не відбирати запалу у тих наших чесних синів рідної землі, що її не бачили від десяток літ, що глядать на неї тільки ідеальними очима.

Робимо все можливе, щоби іміґрацію придержати при краю. А попри те беремося розвязувати надзвичайно важну проблему, якої досі не було, себто проблему молодого поколіня. А те поколіня не є заінтересоване в „нездорових атмосферах" рідного краю. Воно тільки те знає, що старі діячі завжди мають тільки старий край на оці, а про молодь і її добро дбають тільки вряди-годи.

Виступ „Діла" вказує тільки, що навіть найстарший краєвий часопис не має найменшого поняття, чим жиє іміґрація, які розвязує проблеми та яку веде працю для краю, а далі, хто це все робить, якими засобами і якими заходами. Тому саме на сторінках „Діла" нема ніколи ні одної статті, з якої рідний край міг би знати, що та іміґрація робить для рідного краю, а зосібна, що робить Обєднання. Не є виключене, що оті виступи „Діла" розіб'ють систематично ведену дотеперішню допомогу Рідному Краєви. Та не зважаючи на це, українська іміґрація в Америці, а тимсамим і Обєднання, підуть далі тими шляхами, які підносять нашу іміґрацію, допомагають поширенню українського імени по світі та підготовляють ґрунт на нашій землі і на міжнародній арені під державницьке розвязання нашої справи.

ЗА ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

Омелян Ревюк, голова

Д-р Лука Мишуга, секр.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(20)

З черги слідував звіт Редакційного Комітету, зложений шефом редакції Омеляном Ревюком, попереджений заявою предсідателя Редакційного Комітету, Миколи Мурашка, як слідує:

Звіт Редакційного Комітету. Микола Мурашко.

Щодо справоздання Редакційного Комітету мушу сказати, що я, яко предсідатель цього Комітету, спеціяльних засідань в минувшім році не скликав, — тай не було причини їх скликати.

Тому, що Редакційний Комітет складається з Гол. Екзекутиви, то на кождім нашім черговім засіданню вирішувано також ті справи, які відносилися до Редакційного Комітету і до редакції, разом з шефом редакції, а часом спільно з усіми редакторами.

Редакційний Комітет має ухвали конвенції і річного засідання Головного Уряду, які стоять на сторожі, так би сказати, щодо самого напрямку Свободи. Треба сказати, що Редакція тих ухвал придержується.

А щодо інших справ, які часом виринають, а супроти яких редакція мусить заняти своє становище, ті справи ми все обговорювали і вирішували на чергових засіданнях екзекутиви.

Тому, що орган У. Н. Союза, Свобода, приймає живу участь у визвольних змаганнях українського народу на нашій рідній землі і тому, що піддержує отцю давно вщеплену ідею жертвенности членів У. Н. Союза супроти рідного краю та свого народу, дуже часто появляються ріжні напасти на Свободу та її редакторів зі сторони ріжних людей, які хотілиб, щоби було по їхньому, а не так, як Свобода, придержуючися припоручених їй ухвал, це розуміє.

Вічних критиків на нашій американській Україні, дякувати Богу, ніколи не бракувало. На це ми тут в Америці досить богаті...

Та це не є нічого нового. „Свобода" пережила за час свого істновання богато такої пустої „критики". Може ті вічні критики в своїм життю колись навчаться та зрозуміють, що від самої вічної їх „критики" українському народови ніяк не полекшає.

Для здобуття свободи і независимости українському народови треба ще богато постійної і тяжкої праці всього народу і всіх угруповань, а не вічної критики.

На закінчення мушу сказати, що між Головною Екзекутивою і Редакцією завжди була щира співпраця, за що з цього місця я за це всім дякую.

Тому, що ніяких змін в складі редакції не було, а праця за минувший рік була виконувана так, як шеф Редакції вважав за відповідне, тому і справоздання він перед вами зложить.

Звіт Редактора Органу У. Н. С. Омеляна Ревюка.

У складі редакційного персоналу не зайшла за останній рік ніяка зміна. Як уже підчеркнув Головний Предсідатель, котрий рівночасно є головою Редакційного Комітету, Редакційний Комітет працював з редакцією в повній згоді. Редакція затягала часто інформацій від членів Редакційного Комітету, котрі рівночасно є Головною Екзикутивою У. Н. Союза, передовсім у справах організації, як у справі Сиротинця-Захисту, пластунства тощо. Члени Редакційного Комітету самі забирали нераз слово в важких справах організації, даючи організаційні пояснення, або звертаючи увагу на такі справи, як річні вибори по відділах.

Наша організація конкурує з іншими запомоговими організаціями, що стараються організувати наших людей, і тому орган У. Н. С. мусів показувати, чим У. Н. Союз кращий від інших організацій. Не любили цього агенти ріжних асекураційних організацій, які нераз пускають найдивачніші поголоски про організацію, щоби добути собі нових членів. Нам треба на цю справу звертати більше уваги, і де агенти асекураційних підприємств затягають людей до своїх підприємств у сей спосіб, що нападають на У. Н. С., там наші люди мусять це зрозуміти, що добро організації вимагає того, щоби вони сейчас донесли про це до Головної Канцелярії. У. Н. С. у своїй організаційній роботі не зачіпає індивідуально ніякого асекураційного підприємства, і він мусить навчити асекураційних агентів, що вони теж обовязані заховуватися відповідно засадам приличної конкуренції. Конкуренція з іншими українськими запомоговими організаціями теж часто проявлялася в ріжних нападах цих організацій на У. Н. Союз, на його уряд і орган. Ці організації вийшли з У. Н. С. і цими нападами вони стараються виправдати своє істнування. Так вони хочуть показати, що вони мали причину розбивати колись У. Н. С., відриватися від нього та творити нові організації. З огляду на те, що з одного боку відорвалися від У. Н. С. люди, котрі себе вважали за радикальніщих, то вони ще й по нині пускають чутки про У. Н. С., що, мовляв, У. Н. С. це попівська організація. З другого боку відорвалася друга група під покришкою, що У. Н. С. був для них занадто радикальний; ця група ще й по нині їздить на конику, що, мовляв, У. Н. С. антипопівська організація, чи антицерковна, чи як там. Є навіть люди, котрі не вагаються, як їм цього треба, закидати У. Н. Союзови большевизм. Поляки, коли їм цього треба, теж люблять послугуватися цим закидом, а з другого боку комуністи зробили все, що лежить у їх силі, щоби знищити цей вплив, який має У. Н. С. серед української іміграції, а роблять це теж на те, щоби збудувати свою, комуністичну запомогову організацію.

Ці закиди самою своєю противорічністю себе взаємно побивають. У. Н. С. ні його орган не є ні попівською, ні антипопівською організацією. Ні православною, як кажуть деякі агенти католицьких організацій, ні католицькою, як знову кажуть деякі некатолики, що хотіли би вжити „Свободи" для агітації за свої церкви. Головні конвенції У. Н. С. і своїми дискусіями й своїми ухвалами вже вирішили докладно, як орган У. Н. С. має ставитися до церков. Орган У. Н. С. не стоїть на службі ніякої віри, церкви ні секти. Він ніякої віри проти другої не попирає. Орган його ніколи не доказує, що ця віра краща, а онта гірша. Для цеї цілі повинні бути спеціяльні релігійні, церковні, чи сектантські органи, які спеціяльно цим займаються. Хоч католикам може видаватися кривдою, що У. Н. С. ні його орган не піддержують католицької церкви проти православної, а православним може здаватися кривдою, що У. Н. С. не піддержує православної церкви, то У. Н. С. і його орган мусять стояти понад тими жалями, показувати на те, що народи в світі в громадській праці збираються, без огляду на релігійні переконання. Ми живемо в Америці, в якій церква відділена від держави, і пора нам навчитися відділювати справу церковну від запомогової організації та від національної політики в органі. Пора нам зрозуміти, що національна політика українського народу вимагає того, щоб Українці кождої віри дивилися на Українців інших вір як на Українців, як на своїх людей, а не як на чужих і на ворогів. Не вірою міриться українство Українця, а його працею для України. В українській історії є православні князі, гетьмани, і є провідники, що зачислялися до католиків. Українське відродження завдячуємо й католикови Шашкевичеви, й православному Шевченкови, і масонови Котляревському, і Франкови, якого ще й нині деякі духовники називають безбожником. Орган У. Н. С. держиться засади пошановання всякої віри; засади, яку вперше перевела американська република, а яку нині признають усі поступові народи світа.

Правда, У. Н. С. міг би бути інакший. Він міг би належати до якоїсь церкви, віри або секти. Але на це треба постанови головної конвенції У. Н. С., а на те, щоби така постанова запала, треба наперед переконання, що для У. Н. С. було би краще, щоби він таким став. До цього однак далеко, бо хоча через брак зрозуміння відношення між вірою і національною справою серед нашої іміграції У. Н. С. має богато ворогів серед церковних загорільців, але колиб він заняв інакше становище, то це було би для нього ще гірше.

Хоча ні У. Н. С. ні його орган не мішаються в справи віри та трактують кожду віру нарівні з іншою, то з цього ще не виходить, що він не говорить про церкви, віри або секти. Колиб церква була чисто релігійною справою, то він певно про неї не говорив би. Але кожда церква має певний політичний вплив, старається виробити собі ще більший вплив, ніж має, старається впливати, щоби деякі справи політичні були розвязані по думці церкви. Через те всяка газета, що говорить про політику—а орган У. Н. С., як щоденна газета, про політику мусить говорити (зрештою, не говорення про політику вже теж було би політикою)— мусить говорити теж про політичні впливи церков. Ріжні вороги українського народу хочуть захопити під свій вплив українські церкви, щоби при їх помочи поневолювати українських людей, або знов ломати українські церкви, які ворогам під ноги не даються взяти. Український нарід знова старається не дати ворогам своїх церков. Ця боротьба то боротьба політична; хоч вона відбувається на церковнім полі, то все таки вона політична, таксамо, як боротьба може бути політична, хоч відбувається на полі шкільництва, або в письменстві. І орган У. Н. С., як політичний орган, мусить займатися й цею боротьбою на церковному полі, наскільки вона є політичною боротьбою. Навіть такі справи, як зміна календаря, целібат, обряд мають свої політичні елементи. Поляки стараються добитися змін не для причин віри, але з мотивів політичних, а Українцям треба політичні елементи розважити, зрозуміти та додуматися, що їм ліпше політично робити. Чоловік усякої віри має повне право обороняти свою церкву, як довго о саму віру ходить; але коли він її обороняє навіть у справах політичних, то цим він тільки показує, що він свою віру посуває так далеко, що для неї готов дати ворогам ужити церкви для ворожих інтересів. Уже з засади демократії й націоналізму, яких орган У. Н. С. має придержуватися по постановам конвенцій У. Н. С., виходить, що в усіх таких справах орган У. Н. С. має стояти не на засаді одної або другої церкви, але на інтересах українського народу. З засад демократії виходить, що орган має стояти на інтересах широких верств народу, а не на інтересах вузкої касти священиків, як цього хотіли здавна, й ще нині хочуть, деякі церковні провідники. З засад демократії й націоналізму, ухвалених конвенціями, виходить, що орган має виступати проти тих усіх, що під покришкою віри церкви, чи секти пробують шкодити інтересам українського народу.

(Дальше буде).

ЗБІГЛЕЦЬ ЗІ СОЛОВЕЦЬКИХ ОСТРОВІВ.

Через Варшаву до Праги переїхав Чех інж. Франц Чада, який перебув два роки на Соловецьких островах. У Варшаві він оповідав свої враження з тих островів смерти і мук. Він каже, що все те, що преса пише про Соловецькі острови, навіть у сотній частині не всилі змалювати мук і терпінь політичних засланців з СРСР.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(29)

Підчас танку вожак відтягнув Рокова від Тарзана. Роков, відходячи, кричав: „Ти думаєш, що твоя жінка знаходиться в Англії в безпеці. О, ні! Вона тепер також тут у джунглях!" Він ще змалював перед Тарзаном, що станеться з його сином та дружиною. Тарзан почав тепер вірити Рокову, що його дружина й син тут десь недалеко. Тимчасом коло танцюючих дикунів все звужалося довкола Тарзана.

Дивлячись на дикунів, що вже почали простягати до нього свої списи, Тарзан пригадав, як такий самий танок смерти відбувався довкола Француза Де Арнота. Тоді він, Тарзан, уратував від смерти цього невідомого йому чужинця. Хтож тепер міг уратувати Тарзана? Адже не може бути, щоб і в цих джунглях ще знайшовся якийсь інший Тарзан. Він уже бажав, щоб скорше наступив кінець його душевним тортурам.

—o—

На що було розпочинати нове життя, щоб тепер кінчати його в такий страшний спосіб!? „Хоч би скорше" — думав Тарзан і з заплющеними очима чекав на перший удар гострого списа в його груди. Та несподівано він почув здалека якийсь дивний крик переляку. Крик цей усе наближався й до нього приєднувалося все більше голосів. Танцюристи довкола Тарзана спинили свій танок і помітно почали хвилюватися, не знаючи, що робити далі.

Дехто з дикунів наспіх кинув свою спису в Тарзана, але ніяка не попала в свою жертву. В той час із-за близьких кущів вискочила біла пантера Шіта й із зеленими, блискучими від люти очима опинилась біля Тарзана. Переляк дикунів був не до описання. Вони не сподівалися стрінути в себе в селищу цього страшного й небоязливого звіря джунглів. Усі кинулися в розтіч.

—o—